

УДК 330.34

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-4-2>**Самойленко А.О.**кандидат економічних наук,
доцент кафедри туристичного бізнесу та гостинності
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара**Samoilenko Alla**

Oles Honchar Dnipro National University

ГЕНЕЗА ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

GENESIS OF THE GLOBAL NETWORKED ECONOMY

У статті досліджено аспекти формування та подальшого розвитку глобальної мережевої економіки. Зазначено, що цифрові технології швидко трансформують як ділову практику, так і суспільство, і вони є невід'ємною частиною економіки майбутнього, керованої інноваціями. Визначено, що потенціал глобальної мережевої економіки розвивається на різних управлінських рівнях, і її учасниками постають індивіди, підприємства, держави та міжнародні організації. З'ясовано, що концептуальний зміст мережевої економіки ідентифікується: теоретичним поясненням та проектуванням конструктів суспільного розвитку й економічних відносин; посиленням інформатизації економічних відносин; формуванням нових комунікацій в економічних відносинах; посиленням економічної взаємодії суб'єктів. Визначено специфіку розвитку держав і компаній в умовах мережевої економіки. Виявлено, що ринкова модель економіки дедалі більше поступається мережевій економіці.

Ключові слова: мережева економіка, цифрова економіка, інформатизація, Інтернет, глобалізація, мережевізація.

В статье исследованы аспекты формирования и дальнейшего развития глобальной сетевой экономики. Отмечено, что цифровые технологии быстро трансформируют как деловую практику, так и общество, и они являются неотъемлемой частью экономики будущего, управляемой инновациями. Определено, что потенциал глобальной сетевой экономики развивается на различных управленческих уровнях, и ее участниками являются индивиды, предприятия, государства и международные организации. Выяснено, что концептуальное содержание сетевой экономики идентифицируется: теоретическим объяснением и проектированием конструктов общественного развития и экономических отношений; усилением информатизации экономических отношений; формированием новых коммуникаций в экономических отношениях; усилением экономического взаимодействия субъектов. Определена специфика развития государств и компаний в условиях сетевой экономики. Выявлено, что рыночная модель экономики все больше уступает сетевой экономике.

Ключевые слова: сетевая экономика, цифровая экономика, информатизация, Интернет, глобализация, сетевизация.

The article examines the global networked economy formation and further development. During the last twenty years a natural monopoly network paradigm (which has been dominated since the XIX century and symbolized by a strong hierarchy) has been changed into a decentralized network, directly related to the market economy. It was noted, that organization`s network principles compare with traditional hierarchies are more mobile, self-organizational, self-reproductional. It is emphasized that the economy networkization is an extremely topical issue which attracts the researchers' attention. In particular, digital technologies have been rapidly transformed both business and society, and they will become an integral part of the future economy that driven by innovation. It is determined that the global networked economy potential has been developed at different management levels and its participants are individuals, enterprises, states and international organizations. Conceptual content of the networked economy is identified by next components. First, it is a theoretical explanation and design of social development and economic relations, which have been reformatted due to the global processes, primarily: mechanization, automation, intellectualization, socialization, humanization, etc. Second, it is the economic relations informatization through the computerization, digitalization, virtualization, disintermediation of economic processes. Third, it is the formation of new communications in economic relations through the building new digital communication networks, digital platforms and information

mechanisms. Fourth, it is the strengthening of economic cooperation between the economic entities through the intensification of traditional and new forms of international economic coordination, cooperation, integration, regulation, etc. It was found that the market economy would have loose ground compare the networked economy in future. The countries development specifics in the networked economy according to the Networked Readiness Index have been determined. The proposals for companies have been offered: e-commerce, big data analysis, electronic communication and information, back office consolidation, supply chains, digital cooperation, cloud technologies.

Key words: network economy, digital economy, informatization, Internet, globalization, networkization.

Постановка проблеми. Зміни, які сьогодні відбуваються в науковому та бізнес-середовищі, набувають революційного масштабу. Завдяки глобальним технологічним змінам економіка трансформується у нову – «мережеву» – форму, що стає чутливішою та стійкою до глобальних потрясінь завдяки упровадженню цифрових та комунікаційних технологій, які мінімізують форс-мажорні обставини у ділових операціях, підвищують соціальну обізнаність та забезпечують обмін знаннями [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Термін «мережева економіка» набуває поширення в економічному науковому просторі. Його генезу досліджували українські та зарубіжні науковці, такі як Л. Андерсон (Anderson) [2], Л.Л. Антонюк [3], П.Л. Бернштейн (Bernstein) [4], Дж. Браунінг (Browning) [5], Т.Г. Бусарева [6], М.Л. Данилович-Кропивницька [7], Т.В. Дзядук [8], С.Г. С. Кармайкл (Carmichael) [9], М. Кастельс (Castells) [10], К. Келлі (Kelly) [11], Л.З. Кіт [12], Г.Г. Паркер (Parker) [13], Я.Я. Пушак [15], Д. Тапскотт (Tapscott) [16], А. Тоффлер (Toffler) [17], Н.І. Черкас [3]. Водночас внаслідок застосування різних мовних конструкцій, теорій та підходів у дослідженнях невизначеними залишаються такі питання, як ідентифікація концептуального змісту мережевої економіки, визначення її теоретичного потенціалу та прикладних форм застосування у міжнародних економічних відносинах, що вимагає подальших досліджень в умовах формування глобальної економіки.

Мета статті. Метою статті є дослідження аспектів формування та подальшого розвитку глобальної мережевої економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи процеси мережевізації та становлення «мережевої економіки», необхідно зазначити про наявність різних концептуальних підходів до її трактування. По-перше, варто почати з аналізу теорій, які пояснюють та прогнозують суспільний розвиток та економічні відносини. «Глобальне інформаційне суспільство для всіх» досліджувалося футуристами ще у 1960-х роках. Багато термінів описували одне і те саме явище: для З. Бжезінського це «технетронний» (*technetronic*) вік,

для Р. Дхарендорфа – «посткапіталістичний» (*post-capitalist*) вік, для А. Ецціоні – «постмодерний» (*post-modern*) вік. Відповідно, внаслідок суспільного розвитку змінюється й економіка: товари та послуги стають модульними, контроль стандартів стає вирішальним; у компаніях усувається ієрархія; організаційні підрозділи примножуються, урізноманітнюються, а обсяг інформації, що створюється та передається, збільшується. Професор економіки Дж. Браунінг в одній зі своїх праць зазначив: «Коли ми говоримо про нову економіку, ми говоримо про світ, в якому люди працюють мізками, а не руками. Світ, в якому комунікаційні технології створюють глобальну конкуренцію» [5]. Для Е. Тоффлера «третя хвиля», або «економіка, заснована на знаннях», спирається на спілкування та розповсюдження даних, ідей, символів. «Потужність усе більше залежатиме від знань, і найпотужнішим з усіх буде програмне забезпечення про програмне забезпечення, знання про знання» [17]. У роботах провідного спеціаліста у сфері досліджень інформаційного суспільства М. Кастельса проведено глибокий аналіз процесів і тенденцій, які привели до формування суспільства, яке автор назвав «мережевим». Учений спирався на твердження, що інформація є особливим ресурсом, який може легко проникати крізь різні кордони та долати різні перешкоди. Він розглядав інформаційну еру як епоху глобалізації, одним з основних засобів якої є мережеві структури. М. Кастельс акцентував на появі «глобального інформаційного капіталізму» [10]: капіталісти вже не існують як клас, а замінюються колективним капіталізмом, «метамережею» капітальних благ. Вартість компанії більше не буде пов'язана з виробництвом фізичної продукції, а формуватиметься залежно від створення, обігу та обробки інформації. Тобто мережева економіка постає органічною складовою частиною теоретичної бази.

Другий підхід у поясненні мережевої економіки можна ототожнити з інформатизацією економіки. У такому ракурсі в більшості наукових праць є терміни, які характеризують здійснення різноманітних операцій у мережі Інтернет, як-то «цифрова економіка», «мережева

економіка», «інформаційна економіка», «Інтернет-економіка» або «ІТ-економіка». У цьому контексті термін «цифрова економіка» застосував експерт у галузі інформаційних технологій Массачусетського технологічного інституту Н. Негропonte, який у 1995 р. звернув увагу на фундаментальну зміну засад суспільного виробництва: «коли інформація втілюється в атомах, виникає потреба у віх можливих засобах індустріальної епохи та великих корпораціях, що займаються доставкою; але, коли фокус зміщується у біти, традиційні великі корпорації більше не потрібні», а також окреслив характеристики «віртуальної реальності», що не потребує перебування в конкретному місці в конкретний час [13]. Науковець зазначав, що, подібно до сили природи, цифрову еру не можна заперечувати чи зупиняти. А якості, які приведуть до її остаточного тріумфу включають: децентралізацію, глобалізацію, гармонізацію та розширення прав та можливостей.

Д. Тапскотт у праці «Цифрова економіка: обіцянки та небезпека в епоху мережевого інтелекту» описує епоху цифрової економіки як революційне явище, що поєднує нові форми розвитку комунікацій, комп'ютерних технологій, а також просування інформації з метою створення глобальної форми взаємодії в суспільствах [16]. На думку дослідника, нова економіка є «економікою знань», «цифровою економікою», де все стає «віртуальним», «молекулярним»; економікою, яка має тенденцію до «дезінтермедіації» (*disintermediated*, пер. англ. – відсутність посередництва). За рік, у вересні 1997 р., К. Келлі, виконавчий редактор *Wired*, визначив правила для нової економіки, яку він визначив як «мережеву» [11].

Розвиток глобальної мережевої економіки відбувається за наявності поширення Інтернет-мережі та Інтернет-технологій, що характеризуються «переносом» в електронне середовище різних видів соціально-економічної діяльності. Мережевій економіці притаманний процес перетворення традиційних організаційних структур у мережеві, а також витіснення традиційних ієрархічних форм економічних відносин. Зокрема, значні зміни у сучасних міжнародних економічних відносинах нині пов'язані з переходом до нового технологічного укладу (*Industry 4.0*).

М.Л. Данилович-Кропивницька зазначає наявність певної послідовності етапів розвитку економіки: індустріальна економіка, постіндустріальна економіка, інформаційна економіка, інтернет-економіка, мережева економіка [7].

Л.З. Кіт визначає часові межі еволюції становлення мережевої економіки у світі загалом та в Україні, але розуміє під цим терміном син-

тез взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих складників, таких як: інформаційна економіка, економіка знань, економіка високих технологій та цифрова економіка [12].

Т.Г. Бусарева зазначає, що «мережева економіка» виникла як симбіоз «традиційної економіки» та інформаційно-комунікаційних технологій і до 2000 р. ідентифікувалася як «інтернет-економіка» або «цифрова економіка», а потім усе більше почав застосовуватися такий термін, як «мережева економіка», а також «електронна економіка»; розрізняє «індустріальну економіку» та «мережеву економіку»; виокремлює три типи економічної системи: командну, ринкову, мережеву [6].

Третій підхід, що концептуально визначає потенціал мережевої економіки, – це побудова нового формату комунікацій у суспільстві загалом та в економіці зокрема. Наприклад, американський фінансовий історик та економіст П. Бернштейн зазначає: «Комунікація – це економіка. Яким би величезним не був вплив фінансових винаходів, вплив мережевих винаходів буде таким же великим або навіть більшим» [4]. Розвиток комунікаційних технологій дозволяє вирішити проблему прямого обміну інформацією, а отже, встановити прямі зв'язки між широким колом людей та суб'єктами господарської діяльності. Відповідно, міжфірмові відносини стають дедалі більш кооперативними, що може бути прикладом активного розвитку практики спільного використання ресурсів у комерційних цілях.

На посилення мережевих ефектів в економіці, на думку С. Кармайкл, мають вплив цифрові технології: «Оскільки наша економіка зростає глобально та цифровізовано, підприємствам доводиться змінювати свої конкурентні стратегії, маркетингові методи та бізнес-моделі» [9]. Однією з найпотужніших змін автор вважає зростання мережевих ефектів.

У ХХІ столітті ми спостерігаємо надзвичайне зростання цифрових платформ та їх вплив на повсякденне життя, особливо впливає те, що ми бачимо у соціальних мережах (*Facebook*, *Twitter*, *Instagram*) та на різноманітних веб-сайтах (*YouTube* тощо). Г. Паркер та інші стверджують, що докорінні зміни у світовій економіці відбуваються під впливом цифрових платформ: «Відповідь полягає у потужності платформи, яка використовує технологію для з'єднання людей, організації та ресурсів в інтерактивній екосистемі, в якій можна створити дивовижні цінності» [14].

Комунікаційний аспект мережевізації полегшує процес транскордонної комерції та сприяє долученню до глобальних виробничо-збутових мереж (наприклад, *Skype* для зв'язку, *Google*

і Dropbox для обміну файлами, LinkedIn для пошуку талантів, PayPal для проведення транзакцій, Alibaba та Amazon для роздрібного продажу). Розширений доступ до мереж є ефективним способом виходу на глобальний рівень та конкурентні позиції, диверсифікації торгівлі, пошуку працівників із необхідними навичками, залучення нових форм фінансування та отримання доступу до технологій. Розвиток мереж позбавив нас поняття «національних кордонів»: останнє десятиліття є практичним втіленням повсюдної мережевізації у різних сферах економіки та повсякденного життя людини.

Четвертий підхід, який визначає потенціал мережевої економіки, – це посилення економічної взаємодії суб'єктів за рахунок активізації традиційних та появи нових форм міжнародної економічної координації, кооперації, інтеграції, регулювання тощо між особистостями, підприємствами, державами та міжнародними організаціями. Цей аспект часто ретельно розглядається у роботах українських учених. Зокрема, Т.В. Дзядук зазначає, що мережеву економіку доцільно розглядати як «організаційну складову частину виробничого процесу в умовах формування інформаційної економіки», спрямовану на об'єднання компаній для реалізації спільних проектів та досягнення взаємовигідних цілей [8]. Л.Л. Антонюк та Н.І. Черкас спрямовують увагу на участь країн у глобальних ланцюгах вартості та ефективність інтернаціоналізації та інтеграції суб'єктів міжнародних економічних відносин до глобальних виробничих мереж і ланцюгів вартості у фінансовому, просторовому та часовому вимірах [3].

Мережева економіка формує новий тип економічного середовища, що виникає внаслідок цифровізації швидкозростаючих, багатопарових, високоінтерактивних зв'язків між людьми, пристроями та бізнесом у реальному часі. Протягом останнього десятиріччя у світі відбулися значні зміни у способі взаємозв'язку між різними суб'єктами. Завдяки мережі мільярди людей можуть співпрацювати, а бізнес-мережі дали можливість розвитку електронної комерції.

Мережева економіка може суттєво зміцнити та трансформувати компанію. Аналітики міжнародної консалтингової компанії Deloitte розглядають мережеву економіку як природний результат взаємозв'язку усіх учасників бізнес-екосистеми за умови формування спільних бізнес-моделей співпраці [18]. Ще одна важлива особливість мережевої економіки – кардинальна прозорість ведення бізнесу. У доповіді, підготовленій Європейською Комісією, глобальна мережева економіка визначається як «середовище, в якому будь-яка компанія або

індивід, що знаходяться в будь-якій точці економічної системи, може легко контактувати з мінімальними витратами з будь-якою іншою компанією чи індивідом із приводу спільної роботи у сфері торгівлі, обміну ідеями або просто для задоволення» [19].

Головними характеристиками мережевої економіки є стабільні кооперативні та інформаційні зв'язки економічних агентів; координація як провідний спосіб взаємодії. Проте у мережевій економіці «влада» визначається можливістю «нав'язувати» власні правила взаємодії іншим агентам. Недарма сучасне суспільство називають інформаційним, адже сьогодні інформація є чи не єдиною визначальною у боротьбі суб'єктів економічної діяльності за визнання та економічний результат. Однак важливо розуміти, що сама інформація ще не є гарантією успіху. До того ж цифрова революція суттєво змінює економіку та суспільства, які не завжди готові до таких змін. Цифрова економіка, де вагоме місце відведено мережам, – економіка безмежних можливостей для одних компаній та зривів для інших. Такі компанії, як Kodak, Blockbuster, Sears та Blackberry, не змогли адаптуватися до мінливого, динамічного, глобалізованого світу. Згідно з розрахунками дослідницької компанії MIT Sloan, компанії, які адаптуються до цифрового світу, отримують на 26% більше прибутків, ніж їхні конкуренти в галузі [2]. До того ж мережевій економіці притаманна низка викликів, на які варто зважати: прибутковість зменшується експоненціально, якщо мережа заблокована або перенасичена; зростання витрат на безпеку через потенційне збільшення хакерських атак. Окрім того, чим більшу цінність має інформація, тим більшою є ймовірність її розкрадання. З-поміж іншого мережею може розповсюджуватися неправдива інформація. Таким чином, мережева економіка може мати різну інтерпретацію і, відповідно, характеризуватися негативними ефектами.

Потенціал мережевої економіки можна визначити за чотирма напрямками, які узагальнено у табл. 1.

У практичному вимірі рівень розвитку мережевої економіки у країнах світу вимірюється Індексом готовності до участі в мережевій економіці (Networked Readiness Index – NRI), запропонованим Центром міжнародного розвитку Гарвардського університету за підтримки Світового банку в рамках проекту INFODEF, який враховує чотири складники: технології, людей, уряд, вплив [20]. Індекс мережевої готовності є комплексним показником розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та представляється Всесвітнім економічним форумом

Таблиця 1

Потенціал глобальної мережевої економіки

№	Напрямок	Характеристика
1.	Теоретичне пояснення та проектування суспільного розвитку й економічних відносин	Переформатування поточних поглядів на економіку внаслідок впливу глобальних процесів, насамперед: механізація, автоматизація, інтелектуалізація, соціалізація, гуманізація тощо
2.	Інформатизація економічних відносин	Комп'ютеризація, цифровізація, віртуалізація, дезінтермедіація економічних процесів
3.	Формування нових комунікацій в економічних відносинах	Побудова нових цифрових комунікаційних мереж, цифрових платформ та механізмів обміну інформацією
4.	Посилення економічної взаємодії суб'єктів	Активізація традиційних та поява нових форм міжнародної економічної координації, кооперації, інтеграції, регулювання тощо

і Міжнародною школою бізнесу INSEAD. На мікрорівні напрями розвитку мережевої економіки формуються індивідуально, але, на думку експертів, мають спрямовуватися на активізацію електронної комерції, аналіз великих даних, упровадження електронних засобів зв'язку та обробку інформації, консолідацію бек-офісу, ланцюгів постачання, цифрового співробітництва, хмарних технологій [15].

Висновки. За результатами проведеного дослідження визначено чотири основні аспекти

формування потенціалу глобальної мережевої економіки: теоретичне пояснення та проектування суспільного розвитку й економічних відносин; посилення інформатизації економічних відносин; формування нових комунікацій в економічних відносинах; посилення економічної взаємодії суб'єктів. Перспективним напрямом подальших досліджень є розвиток науково-методологічних та прикладних форм еволюції людського капіталу у глобальній мережевій економіці.

Список використаних джерел:

1. Casado C. Sustainable Infrastructure in a Post Covid Era. URL: <https://www.ispionline.it/en/pubblicazione/sustainable-infrastructure-post-covid-era-26585> (дата звернення: 17.08.2021).
2. Anderson L., Wladawsky-Berger I. The 4 Things It Takes to Succeed in the Digital Economy. URL: <https://hbr.org/2016/03/the-4-things-it-takes-to-succeed-in-the-digital-economy> (дата звернення: 17.08.2021).
3. Антонюк Л.Л., Черкас Н.І. Глобальна економічна мережевізація у конкурентному зростанні країн. *Міжнародна економічна політика*. 2019. № 2 (31). С. 82–100.
4. Bernstein P.L. Are Networks Driving the New Economy? URL: <https://hbr.org/1998/11/are-networks-driving-the-new-economy> (дата звернення: 17.08.2021).
5. Browning J., Reiss S. Encyclopedia of the New Economy. *Wired*, 2002.
6. Бусарева Т.Г. Мережева економіка як нова форма розвитку економіки. *Бізнес-навігатор*. 2018. № 4 (47). С. 9–13.
7. Данилович-Кропивницька М.Л. Становлення мережевої економіки в умовах глобалізації. *Вісник Національного університету Львівська політехніка*. 2015. № 835. С. 138-145.
8. Дзядук Т.В. Основні концепції та еволюційні теорії мережевої економіки. *Агросвіт*. 2010. № 13. С. 38–41.
9. Carmichael S.G. The Flash Report: The Global Digital Economy. URL: <https://hbr.org/2016/04/the-flash-report-the-global-digital-economy> (дата звернення: 17.08.2021).
10. Castells M. The Information Age: Economy, Society and Culture. *Journal of Planning Education and Research*. 1999. № 19 (2). P. 211–213.
11. Kelly K. New rules for the New Economy. URL: <http://wired.com/wired/archive/5.09/newrules.html> (дата звернення: 17.08.2021).
12. Кіт Л. З. Еволюція мережевої економіки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 3(2). С. 187–194.
13. Negroponte N. Bits and Atoms. URL: <https://www.wired.com/1995/01/negroponte-30/> (дата звернення: 17.08.2021).
14. Parker G.G., Alstyne M.W., Choudary S.P. Platform Revolution. Platform Revolution: How Networked Markets Are Transforming the Economy – and How to Make Them Work for You. URL: <https://www.amazon.com/Platform-Revolution-Networked-Markets-Transforming/dp/0393249131> (дата звернення: 17.08.2021).

15. Пушак Я.Я. Сучасні тенденції розвитку мережевої економіки на підприємствах в умовах глобальних викликів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 18. С. 608–612.
16. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. URL: <https://dontapscott.com/books/the-digital-economy/> (дата звернення: 17.08.2021).
17. Toffler A. Shocks, waves and power in the Digital Age, in Leer A. (Ed.) *Masters of the Wired World*. Great Britain, Financial Times/Prentice Hall. 1999, pp. 22–30.
18. Benefits of a networked economy. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/risk/articles/networked-economy-connections-benefits.html> (дата звернення: 17.08.2021).
19. Status Report on European Telework. *New Methods of Work 1999*. URL: <http://www.fim.uni-linz.ac.at/research/telework/tw99.pdf> (дата звернення: 17.08.2021).
20. Networked Readiness Index. URL: <https://portulansinstitute.org/> (дата звернення: 17.08.2021).

References:

1. Casado C. Sustainable Infrastructure in a Post Covid Era. Available at: <https://www.ispionline.it/en/publicazione/sustainable-infrastructure-post-covid-era-26585> (accessed 17 August 2021).
2. Anderson L., Wladawsky-Berger I. The 4 Things It Takes to Succeed in the Digital Economy. Available at: <https://hbr.org/2016/03/the-4-things-it-takes-to-succeed-in-the-digital-economy> (accessed 17 August 2021).
3. Antoniuk L.L., Cherkas N.I. (2019) Hlobalna ekonomichna merzhevizatsiia u konkurentnomu zrostanti krain [Global economic networking in the competitive growth of countries]. *International economic policy*, vol. 2, no. 31, pp. 82–100.
4. Bernstein P.L. Are Networks Driving the New Economy? Available at: <https://hbr.org/1998/11/are-networks-driving-the-new-economy> (accessed 17 August 2021).
5. Browning J., Reiss S. (2002) *Encyclopedia of the New Economy*. Wired.
6. Busarieva T.H. (2018) Merzheva ekonomika yak nova forma rozvytku ekonomiky [Network economy as a new form of economic development]. *Business navigator*, vol. 4, no. 47, pp. 9–13.
7. Danylovych-Kropyvnytska M.L. (2015) Stanovlennia merzhevoi ekonomiky v umovakh hlobalizatsii [Formation of network economy in the conditions of globalization]. *Bulletin of the National University of Lviv Polytechnic*, vol. 835, pp. 138–145.
8. Dziaduk T.V. (2010) Osnovni kontseptsii ta evoliutsiini teorii merzhevoi ekonomiky [Basic concepts and evolutionary theories of network economy]. *Agrosvit*, vol. 13, pp. 38–41.
9. Carmichael S.G. The Flash Report: The Global Digital Economy. Available at: <https://hbr.org/2016/04/the-flash-report-the-global-digital-economy> (accessed 17 August 2021).
10. Castells M. (1999) The Information Age: Economy, Society and Culture. *Journal of Planning Education and Research*, vol. 19, no. 2, pp. 211–213.
11. Kelly K. New rules for the New Economy. Available at: <http://wired.com/wired/archive/5.09/newrules.html> (accessed 17 August 2021).
12. Kit L.Z. (2014) Evoliutsiia merzhevoi ekonomiky [The evolution of the network economy]. *Bulletin of Khmelnytsky National University*, vol. 3, no. 2, pp. 187–194.
13. Negroponte N. Bits and Atoms. Available at: <https://www.wired.com/1995/01/negroponte-30/> (accessed 17 August 2021).
14. Parker G.G., Alstyne M.W., Choudary S.P. Platform Revolution. Platform Revolution: How Networked Markets Are Transforming the Economy – and How to Make Them Work for You. Available at: <https://www.amazon.com/Platform-Revolution-Networked-Markets-Transforming/dp/0393249131> (accessed 17 August 2021).
15. Pushak Ya.Ya. (2017) Suchasni tendentsii rozvytku merzhevoi ekonomiky na pidprijemstvakh v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Current trends in the development of the network economy in enterprises in the context of global challenges]. *Global and national economic problems*, vol. 18, pp. 608–612.
16. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. Available at: <https://dontapscott.com/books/the-digital-economy/> (accessed 17 August 2021).
17. Toffler A. (1999) Shocks, waves and power in the Digital Age, in Leer A. (Ed.) *Masters of the Wired World*. Great Britain, Financial Times/Prentice Hall, pp. 22–30.
18. Benefits of a networked economy. Available at: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/risk/articles/networked-economy-connections-benefits.html> (accessed 17 August 2021).
19. Status Report on European Telework. *New Methods of Work 1999*. Available at: <http://www.fim.uni-linz.ac.at/research/telework/tw99.pdf> (accessed 17 August 2021).
20. Networked Readiness Index. Available at: <https://portulansinstitute.org/> (accessed 17 August 2021).